

5. Malyuta, L. Ya. "Assessing the level of innovative development of an industrial enterprise." *Socialno-ekonomichni problemi i derzhava*, vol.1, 2011, sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrpp.pdf. Accessed 20 Apr.2022.
6. "Ukrayina opustilasya v rejtingu innovacijnih ekonomik." Epravda www.epravda.com.ua/news/2020/01/20/655999/?utm_source=traqli&utm_medium=email&utm_campaign=357&tid=laLhbHF8XEoBkxci80qdn28mFGDwZxCliiR3Zwfs. Accessed 20 Apr.2022.
7. OECD. *Draft synthesis report on innovation driven growth in regions: The role of smart specialization*. 2012, community.oecd.org/servlet/JiveServlet/download/20683.37253/Final_Draft_SmSp_OECD_EC291112.pdf. Accessed 20 Apr.2022.
8. PWC Consulting/Tsangaris Consult. *Involving regions in the European research area. Tuning the territorial conditions to optimize knowledge creation and transfer in Europe. Final report to the European Commission*, 2002). cordis, ftp://ftp.cordis.lu/pub/era/docs/era_reg_pcw_0102.pdf. Accessed 20 Apr.2022.
9. Florida, R () *Kreativnyj klass: lyudi kotorye menyayut budushee* [Creative class: people who change the future]. Moscow: izdatelskij dom «Klassika XXI»,1999.
10. *European Innovation Scoreboard 2018 report*, ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en. Accessed 20 Apr.2022.

УДК 332.025

doi: 10.15330/apred.2.18.64-73

Щур Р.І.¹, Плець І.І.², Мацьків В.В.³, Білошкурська Н.В.⁴

**ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ
ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
В УКРАЇНІ**

¹Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: 0342752351,
e-mail: roman.shchur@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0001-9945-3939

²Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: 0342752351,
e-mail: ivan.plets@pnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-9649-6770

³Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,

тел.: 0342752351,
e-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0003-3031-7060

⁴Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Міністерство освіти і науки України,
кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом,
вул. Садова, 2, м. Умань, Черкаська область,
20300, Україна,
тел.: +380681656588,
e-mail: biloshkurska.n@udpu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0002-7617-7836

Анотація. В результаті дослідження встановлено можливості практичного застосування досвіду країн ЄС в частині модернізації фінансового контролю, що на відміну від наявних підходів, передбачає здійснення фінансового контролю в процесі реалізації цільових програм об'єднаних територіальних громад в Україні за трьома напрямками: 1) фінансовий контроль під час формування та коригування цільових програм об'єднаної територіальної громади (передбачає аналіз необхідності реалізації програми, перевірка відповідності та обсягів фінансового забезпечення, аналіз достатності ресурсів, аналіз динаміки індикаторів цільових програм); 2) фінансовий контроль за витратами програмного бюджету під час реалізації та фінансування цільових програм територіальних громад (включає перевірку обґрунтованості фінансових витрат, аналіз виконання основних заходів програми, перевірка даних звіту про виконання програми); 3) фінансовий контроль результатів реалізації цільових програм об'єднаних територіальних громад (охоплює зіставлення фактичних показників витрат виконання програми з плановими, аналіз ступеню досягнення цілей програми, аналіз динаміки результативних показників фінансового забезпечення цільової програми).

Метою статті є можливості застосування досвіду європейських країн щодо здійснення фінансового контролю за діяльністю територіальних громад в Україні в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи. Досягнення мети забезпечується використанням таких методів, як аналіз і синтез, індукції та дедукції, узагальнення та наукова абстракція.

Також, встановлено про необхідність висвітлення і розповсюдження передового управлінського досвіду, формування відповідного інформаційного простору та застосування сучасних інформаційних систем і технологій для забезпечення можливостей моніторингу, обробки даних, аналізу ситуацій, тощо. Це дозволило б скоротити управлінські витрати територіальних громад, пришвидшити відслідковування та реагування на екзо- і ендогенні чинники впливу, підвищити якість управлінського процесу, посилити зв'язок керівних структур з громадою та вплив членів громади на управлінський процес.

Ключові слова: територіальна громада, фінансовий контроль, фінансові ресурси, Рахункова палата, Державна аудиторська служба України.

Shchur R.I.¹, Plets I.I.², Matskiv V.V.³, Biloshkurska N.V.⁴

APPLICATION OF THE EXPERIENCE OF EUROPEAN COUNTRIES IN THE IMPLEMENTATION OF FINANCIAL CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE

¹Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 0342752391,

e-mail: roman.shchur@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0001-9945-3939

²Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 0342752391,
e-mail: ivan.plets@pnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-9649-6770

³Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 0342752391,
e-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0003-3031-7060

⁴Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Marketing, Management and Business
Management,
Sadova str., 2, Uman, Cherkasy region,
20300, Ukraine,
tel.: +380681656588,
e-mail: biloshkurska.n@udpu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0002-7617-7836

Abstract. Possibilities of practical application of the experience of EU countries in the modernization of financial control are identified. In contrast to existing approaches, it involves financial control in the implementation of targeted programs of united territorial communities in Ukraine in three areas: financial control during the formation and adjustment of target programs of the united territorial community (provides analysis of the need to implement the program, verification of compliance and volume of financial support, analysis of resource adequacy, analysis of the dynamics of indicators of target programs); 2) financial control over the expenditures of the program budget during the implementation and financing of targeted programs of territorial communities (includes verification of the validity of financial expenditures, analysis of the implementation of the main measures of the program, verification of the report on the program); 3) financial control of the results of the implementation of target programs of the united territorial communities (covers the comparison of actual indicators of program implementation costs with planned, analysis of the degree of achievement of program goals, analysis of the dynamics of financial indicators of the target program). The purpose of the article is to apply the experience of European countries in the implementation of financial control over the activities of territorial communities in Ukraine in the context of administrative and territorial reform. Achieving the goal is ensured by using methods such as analysis and synthesis, induction and deduction, generalization and scientific abstraction. The need to highlight and disseminate the best management practices, the formation of appropriate information space and the use of modern information systems and technologies to provide opportunities for monitoring, data processing, situation analysis is established. This would allow to reduce the management costs of local communities, accelerate the monitoring and response to exogenous and endogenous factors, improve the quality of the management process, strengthen the relationship of governing bodies with the community and the influence of community members on the management process.

Keywords: territorial community, financial control, financial resources, Accounting Chamber, State Audit Office of Ukraine.

Вступ. В розвинених європейських країнах фінансовий контроль за діяльністю муніципальних органів є однією з найважливіших складових управління місцевими фінансами. Хоча системи такого контролю різняться залежно від форм державного устрою, ступеня розвитку і особливостей правових систем, національної специфіки структурування фінансових та контролюючих підрозділів, сформованої під впливом історичних, ментальних і культурних особливостей.

Як і в Україні, у переважній більшості країн ЄС комбінуються внутрішній та зовнішній фінансовий контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. При цьому завдання зовнішнього контролю покладається на як правило Рахункові палати, або Державні аудиторські чи контрольно-ревізійні служби, інші їхні аналоги.

Даній проблематиці дослідження присвячені праці вітчизняних вчених, а саме: Завистовська Г. І. [1], Черніков Д., Кузьо М. [2], Стефанюк І. Б. [3], Миргородська Л. О. [4], Мельник В.М. [9] та інші. Проте, залишається досить актуальним дослідження та можливості імплементації кращих практик здійснення фінансового контролю за діяльністю територіальних громад країн Європейського союзу в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є можливості застосування досвіду європейських країн щодо здійснення фінансового контролю за діяльністю територіальних громад в Україні в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи. Досягнення мети забезпечується використанням таких методів, як аналіз і синтез, індукції та дедукції, узагальнення та наукова абстракція.

Результати. Фінансовий контроль справедливо вважають пріоритетною та надважливою складовою фінансового менеджменту. У застосуванні до діяльності органів самоврядування територіальних громад в Україні він повинен передбачати комплексну та цілеспрямовану систему економічних і правових заходів щодо забезпечення законності та підвищення ефективності їхніх дій з формування, розподілу та використання фондів фінансових ресурсів. При цьому головними завданнями такого контролю є:

- запобігання неефективному використанню фінансових ресурсів громади;
- запобігання рішенням, що можуть містити ознаки фінансових порушень або спричинювати їх чи створювати умови для вчинення;
- виявлення вчинених фінансових порушень;
- розробка заходів з підвищення ефективності використання фінансових ресурсів громади;
- вжиття заходів, спрямованих на припинення фінансових порушень та притягнення до відповідальності винних осіб.

Враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку нашої країни, для обґрунтування напрямів її модернізації важливо, на нашу думку, дослідити відповідний досвід європейських країн.

Узагальнення підходів країн ЄС до формування системи фінансового контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та організації процесу його здійснення дозволяє виокремити такі основні принципи:

- чіткість у визначенні меж та обсягу індивідуальної відповідальності керівників органів місцевого самоврядування;
- створення системи фінансового контролю, наділеної усіма необхідними умовами для організації та реалізації дієвих контролюючих процесів;

- чітке розмежування компетенцій і повноважень між органами аудиту та ревізування, а також між їхніми посадовцями (ревізорами (або інспекторами) та аудиторами);
- незалежність органів фінансового контролю та їхніх посадовців;
- створення системи внутрішнього фінансового контролю, заснованої на аналізі ризиків;
- поєднання у процесах контролю ревізійної (або перевіркової) діяльності з оцінкою економічної ефективності і результативності прийнятих підконтрольними особами рішень і вчинених ними дій;
- незалежність органів антикорупційного контролю (виведення їх в окрему структуру).

Контрольні дії з боку центральної влади стосовно місцевих органів та інших суб'єктів деякі українські автори називають урядовим контролем. Зокрема, Г. І. Завистовська трактує його як триєдине поняття: як елемент управління, як процес і як унормована діяльність. «...Як елемент управління він являє собою особливу складову системи державного фінансового контролю, яка передбачає комплекс цілеспрямованих заходів щодо дотримання законності, економності, дієвості й результативності з метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів держави та формування основ оптимізації тактики і стратегії фіскальної політики. Як процес – це логічно побудована, науково обґрунтована і нормативно закріплена послідовність реалізації контрольної функції уряду з метою забезпечення якісною інформацією в прийнятті відповідних рішень з управління фінансовими ресурсами держави, соціально-економічного розвитку країни на основі розробленої і прийнятої у законодавчому порядку соціально-економічної доктрини. Як нормативна категорія – це регламентована нормами права діяльність уповноважених державою (урядом) спеціалізованих органів у сфері контролю, спрямована на недопущення або мінімізацію фактів неефективного, незаконного та нецільового управління фінансовими ресурсами держави відповідними підконтрольними суб'єктами» [1, с. 6]. З наведеного слідує, що авторка розглядає лише ті органи контролю, які інституційно підпорядковані урядові та контролюють використання коштів держави (у тому числі наданих органам місцевого самоврядування). Однак, центральна влада представлено і парламентськими структурами, які також мають свої органи фінансового контролю (у низці країн це згадані вище Рахункові палати). В деяких країнах, як уже зазначалося, до їхніх функцій включено контроль за діяльністю місцевих органів влади і самоуправління щодо формування та використання фінансових ресурсів. Тому, на наш погляд, зовнішній фінансовий контроль з боку центральної влади у даному випадку точніше називати парламентсько-урядовим. У такому випадку під останнім, на нашу думку, слід розуміти логічно побудовану і закріплену чинним законодавством послідовність реалізації контрольної функції центральних органів державної влади з метою забезпечення якісного управління фінансовими ресурсами і соціально-економічного розвитку країни, її регіонів та окремих громад.

Такий контроль у кожній країні ЄС, крім іншого, відрізняється за типами контрольної діяльності, які можуть застосовуватися до усіх підконтрольних суб'єктів, у тому числі органів місцевого самоврядування. Так, у Австрії, Великій Британії, Данії, Естонії, Ірландії, Кіпру, Латвії, Литві, Люксембурзі, Мальті, Нідерландах, Польщі, Словаччині, Словенії, Угорщині, Фінляндії, Чехії, Швеції він включає фінансовий аудит та аудит ефективності, у Бельгії, Італії, Португалії – попередній аудит, судовий аудит, фінансовий аудит та аудит ефективності, у Греції – попередній аудит, судовий аудит, фінансовий аудит, у Іспанії – судовий аудит, фінансовий аудит та аудит ефективності [2]. При цьому слід уточнити, що у загальноприйнятій практиці в Європі

під попереднім аудитом розуміють надання дозволу або рекомендацій щодо видатків з боку контролюючого органу [2]. Контролер (аудитор) може отримувати копії усіх платіжних доручень разом із супровідними документами, перевірити всі транзакції на предмет їх правомірності, регулярності та відповідності формальним ознакам. Він також обов'язково повинен переконаватися у достатності асигнувань для проведення транзакції. Судовий аудит – це вивчення конкретної справи і винесення рішення стосовно особистої відповідальності за використання коштів. Фінансовий аудит – це дослідження стану рахунків та обґрунтування позиції щодо цього, включаючи кадрові рішення. Аудит ефективності – це дослідження широкого кола питань економічної ефективності та результативності видатків [2].

Отже, у будь-якому разі за допомогою парламентсько-урядового фінансового контролю вирішуються проблеми, пов'язані не лише із забезпеченням дотримання встановлених державою правил формування фондів фінансових ресурсів, їх перерозподілу та використання, а й досягається нарощування результативності зусиль публічного союзу щодо фінансово-економічного регулювання.

Але слід зауважити, що не в кожній країні Європейського Союзу центральна влада регулярно застосовує безпосередньо підпорядковані або підзвітні їй органи фінансового контролю для вивчення законності та ефективності діяльності місцевого самоврядування у питаннях формування та використання фінансових ресурсів. Зокрема, їх на регулярній основі використовують хоча б частково у цьому контексті Австрія, Бельгія, Греція, Данія, Естонія, Іспанія (судовий бюджетний контроль), Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, Угорщина, а на рівні муніципалітетів – Австрія, Греція, Естонія, Ірландія, Іспанія (судовий бюджетний контроль), Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, Угорщина. Та й підходи щодо реалізації контролю теж різняться. Тому розглянемо окремі приклади з європейської практики.

Так, у Франції у 1982 році було створено 22 регіональні Рахункові палати, які отримали повноваження в частині контролю за муніципальними фінансами від Суду рахунків. Останній був органом фінансового контролю центрального рівня влади, та поряд з цим, виконував аналогічні функції на місцях. Такі зміни сталися через розширення прав адміністративно-територіальних одиниць в цій країні на початку 80-х років минулого століття. З тих пір відповідна палата контролює усі рахунки державних бухгалтерів органів місцевого самоврядування певної адміністративно-територіальної одиниці. Її очолює президент, до складу також входить державний комісар, а штат складається із радників, контролерів, асистентів контролерів. Цікавим для України є те, що, крім звичного для нашої практики інспектування та ревізування, французькі регіональні Рахункові палати надають консультативну допомогу місцевим органам самоврядування і громадам щодо здійснення бюджетного контролю, а також можуть в окремих випадках перебирати на себе частину бюджетних прав. Останнє можливе тоді, коли у визначені законодавством терміни не прийнято якийсь із місцевих бюджетів. У такому випадку префектура звертається до регіональної Рахункової палати і доручає їй розробити новий проект та подати його на затвердження. Крім того, якщо дефіцит якогось з місцевих бюджетів не перевищує 10%, а населення муніципалітету менше 20 тисяч осіб, то регіональна Рахункова палата розробляє заходи зі збалансування бюджету або бюджетного вирівнювання [3]. В інших випадках палати надають оцінку виконання місцевих бюджетів, консультативно супроводжують органи місцевого самоврядування та, за необхідності, звертаються до судів і добиваються необхідних рішень чи обмежень, якщо в діях місцевої влади чи її окремих представників вбачаються незаконні ухили.

Видатки ж самих адміністративно-територіальних одиниць та установ, розмічених на їх території, але при цьому підпорядкованих регіональному і державному рівням влади, контролюють не регіональні Рахункові палати, а Генеральні казначей регіонів, підвідомчі центру. До їхнього штату входять фінансові контролери.

Дещо відрізняється підхід Великої Британії. Тут у функціях органів фінансового контролю значно менший акцент на консультативних складових, хоча вони не повністю виключені. Ефективність і економність використання фінансових ресурсів місцевими органами влади, у тому числі на рівні громад, в цій країні контролює Ревізійна комісія [4, с. 224]. Основними її завданнями визначені інспектування місцевих органів влади, перевірка їх фінансової діяльності, оприлюднення інформації про результати функціонування муніципалітетів та оцінювання ефективності роботи муніципальних рад. За результатами перевірок основні показники діяльності муніципалітетів публікуються для забезпечення порівняння їхніх результатів роботи і розповсюдження досвіду. Пропонуються заходи, що можуть сприяти покращанню надання послуг місцевому населенню.

Досить складною є система фінансового контролю за діяльністю місцевих органів влади у Федеративній Республіці Німеччина. Це пов'язано із ешелонованими фінансовими відносинами між федеральним урядом, федеральними землями та місцевими громадами. Якщо місцеві органи влади отримують та використовують гроші федерального уряду (у тому числі у вигляді кредитів, трансфертів, грантів, тощо), то відповідні питання контролюватиме Рахункова палата країни [6], яка представляє державний фінансовий контроль. При цьому поточний контроль і нагляд також здійснюють територіальні органи Міністерства фінансів. З боку урядів федеральних земель фінансовий контроль за діяльністю муніципальних органів здійснюють земельні рахункові палати. Що стосується власних фінансових ресурсів муніципалітетів, то ефективність їх використання у постійному режимі контролює ревізійний відділ виконавчого органу місцевого самоврядування. Паралельно виконавчий орган місцевого самоврядування знаходиться під постійним наглядом і підзвітний представницькому органу, який також через спеціальні комісії реалізує контрольні функції громади щодо формування і використання фінансових ресурсів. В цьому українська система має деяку схожість з німецькою, однак лише зовні. Як ми вже зазначали в цій роботі, рівень розвитку внутрішнього фінансового контролю на муніципальному рівні та його кадрове забезпечення не задовольняють вимог громад, суспільства і часу. Відтак і ефективність його реалізації під питанням.

В Австрії фінансовий контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування не настільки розгалужений, однак передбачає передачу частини бухгалтерської документації в земельні урядові структури, що робить його не менш глибоко проникним. Так, муніципалітети з чисельністю населення понад 20 тисяч осіб щорічно надають свою фінансову документацію уряду федеральної землі, на території якої знаходяться. Крім того, з боку федерального уряду повноваження контролю за формуванням і витрачанням фінансових ресурсів місцевих органів влади наділена Рахункова палата. Вона проводить щорічні перевірки рахунків.

Унітарна монархічна держава Нідерланди чітко розділяє попередній та наступний фінансовий контроль за муніципальними утвореннями. Перший виконується безпосередньо урядом, а другий – в частині відповідності фінансових операцій чинному законодавству – покладено на Ревізійну раду.

Зовсім протилежний досвід іншого королівства – Іспанії. Вона має унітарний устрій з високим ступенем децентралізації, однак, незалежно від нього можна стверджувати, що парламентсько-урядовий фінансовий контроль за діяльністю автономних регіональних урядів та місцевого самоуправління практично не

здійснюється. При цьому всі 17 автономних областей та 50 провінцій дуже сильно залежні від трансфертів з центрального бюджету. Певні контрольні функції на центральному рівні має законодавча влада (Генеральні Кортеси) та уряд через Міністерство економіки і фінансів. Існує Рахункова палата, однак її функціонування не розповсюджується на органи місцевого самоврядування. Єдиним органом контролю за фінансовою діяльністю місцевої влади є спеціальний Ревізійний суд, який здійснює лише судовий бюджетний контроль [7].

Постсоціалістичні країни Європи, навпаки, навіть за невеликих територій та невеликої кількості адміністративно-територіальних утворень, які завдяки цьому завжди «на виду» у центрального уряду, не можуть собі дозволити відмову від фінансового контролю діяльності муніципалітетів. Але він у сучасних умовах частково децентралізований. Так, Угорщина покладає відповідні функції на фінансові комітети та аудиторів. Словаччина створила систему, за якої радою обирається Головний інспектор, що регулює контрольні дії з питань видатків муніципалітету та управління його власністю. Дана службова особа є незалежною [8, с. 523].

Пострадянські країни ЄС також частково децентралізували систему контролю за утворенням та використанням фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. В Естонії його переважно реалізують аудиторські комітети, які є статутними у муніципальних радах. Вони контролюють мобілізацію та витрачання коштів як самих муніципалітетів, так і їхніх підприємств, установ і організацій. При виявленні недоліків обов'язком комітету є розробка заходів з усунення і контроль за їх реалізацією. У Латвії аналогічні функції виконує комісія аудиторів.

Хоч кожна країна у свій спосіб організовує та здійснює фінансовий контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування, однак у цілому він спрямований на забезпечення відповідального управління фінансовими ресурсами громади. Найкраще це досягається за умови незалежності органів фінансового контролю від місцевої влади та оптимального комбінування внутрішнього і зовнішнього контролю. Контроль сприяє належному управлінню фінансовими ресурсами громади через створення і оприлюднення якісної інформації про діяльність органів самоврядування. З його допомогою оцінюється і покращується відкритість місцевої влади, збільшуються можливості громадян щодо отримання послуг, інформації та участі у прийнятті рішень [9].

Враховуючи наведений аналіз зарубіжного досвіду, сформулюємо деякі пропозиції щодо його використання в Україні (беручи також до уваги матеріали інших підрозділів цієї роботи, де йшлося про недоліки вітчизняної практики управління фінансами об'єднаних територіальних громад).

Перш за все звертає на себе увагу французький досвід консультативної роботи та перебирання частини функцій у необхідних випадках регіональними Рахунковими палатами. Українська Рахункова палата – централізована служба парламентського контролю, яка також має регіональні представництва. Щодо неї, то також можливе подальше розширення її функцій по контролю за діяльністю місцевого самоврядування, а саме об'єднаних територіальних громад. Однак, на нашу думку, штат цієї установи не дозволяє охопити усі об'єднані територіальні громади регулярним фінансовим контролем, не кажучи про супроводження та перебирання частини функцій. Та й завдання парламентської форми контролю не передбачають таких тісних взаємовідносин з підконтрольними суб'єктами.

Найбільш імовірним є відповідний перегляд функцій і завдань Державної аудиторської служби, про вже згадувалося нами у попередньому розділі цієї роботи. Тим більше, що сучасна практика реалізації аудиторського контролю ринкових структур демонструє широке використання аудиторськими компаніями методики

консультативної роботи і супроводження клієнтів (включаючи бухгалтерське) [10]. Отже, сама сутність аудиту вказує на його клієнтоорієнтованість. У випадку з ринковими структурами відповідні послуги є платними. У доступних джерелах ми, на жаль, не знайшли інформації про платність або безкоштовність цих робіт для місцевого самоврядування у Франції, але вважаємо прийнятним справляти компенсаційні платежі з об'єднаних територіальних громад у розмірі витрат, понесених державою на забезпечення функціонування задіяних працівників.

Також щодо впровадження в Україні звертає на себе увагу висвітлений вище досвід Естонії, де у муніципальних радах є статутні аудиторські комітети, що здійснюють фінансовий контроль. В Україні це може бути використано як децентралізована форма контролю. Навряд чи можливо його запровадити на рівні об'єднаних територіальних громад через уже згадані кадрові проблеми. Та й масштаби не кожної громади потребують цього. Але на рівні району цілком імовірна реалізація такого проекту. У такому разі для об'єднаних територіальних громад цей контроль буде не внутрішнім, однак децентралізованим. З його допомогою низку питань забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів громади і попередження порушень законодавства можна буде вирішити без втручання Державної аудиторської служби. Крім того, наявність паралельних різнопідпорядкованих контролюючих органів дає змогу забезпечити взаємоконтроль і професійну змагальність, що справлятиме позитивний вплив на результативність їх функціонування.

Висновки. Отже, проведене дослідження дає можливість сформулювати додаткові рекомендації щодо модернізації існуючої системи фінансового контролю за діяльністю територіальних громад в Україні, а саме:

- змінити завдання, функції, права, обов'язки та відповідальність Державної аудиторської служби України, передбачивши надання нею консультативної та практичної допомоги виконавчим органам об'єднаних територіальних громад;
- запровадити на рівні районів децентралізований фінансовий контроль шляхом утворення місцевих аудиторських комітетів.

1. Завистовська Г. І. Урядовий фінансовий контроль в Україні: пріоритетні напрями розвитку та підвищення ефективності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Завистовська Ганна Іполітівна ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ, 2019. 21 с.
2. Черніков Д., Кузьо М. Державний зовнішній аудит в контексті європейської інтеграції. Київ : ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2015. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/10.pdf> (дата звернення: 13.04.2022).
3. Стефанюк І. Б. Зарубіжний досвід! Є чому навчатися, є що запозичувати (організація урядового фінансового контролю у Франції). URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/34205> (дата звернення: 09.04.2022).
4. Миргородська Л. О. Фінансові системи зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
5. Щур Р.І. Організаційні засади здійснення фінансового контролю за діяльністю об'єднаних територіальних громад в Україні. *Збірник наукових праць Університету ДФС України: електронне наукове видання*. 2019. №1. С. 295-307.
6. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід / за ред. А. Ткачука. 2-ге вид. Київ : Заповіт, 1998. 188 с.
7. Щур Р.І. Фінанси об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації в Україні. Монографія. Тернопіль: Осавца Ю.В. 2019. 394 с.
8. Децентралізація: Експерименти и реформи / под. ред. Тамаша М. Хорвата. Local Government and Public Service Reform Initiative. OSI/LGI, 2000. 822 с.
9. Мельник В.М., Щур Р.І. Особливості здійснення фінансового контролю за діяльністю об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Розвиток державного фінансового контролю в контексті економічної безпеки країни: зб. матер. І Міжнародного форуму / Держ. фіск. служба України, Університет ДФС України. Ірпінь, 2019. – С. 114-117.*

10. Щур Р.І., Плєць І.І., Мацьків В.В. Напрями вдосконалення здійснення фінансового контролю за діяльністю територіальних громад. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції* (14 квітня 2021 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. С.76-79.

References

1. Zavystovska, G.I. Government financial control in Ukraine: priority areas of development and efficiency: author's ref. dis. Kyiv, Kyiv. nat. econ. Univ. V. Hetman, 2019.
2. Chernikov, D., and M. Kuzio. *State external audit in the context of European integration*. Kyiv, NGO "Laboratory of Legislative Initiatives", 2015. Parliament, parliament.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/10.pdf. Accessed 13.04.2022.
3. Stefanyuk, I.B. "Foreign experience! There is something to learn, there is something to borrow (the organization of government financial control in France)". DKRS, www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/34205. Accessed 09.04.2022.
4. Myrhorodska, L.O. *Financial systems of foreign countries: textbook*. Kyiv, Center for Educational Literature, 2008.
5. Shchur, R.I. "Organizational principles of financial control over the activities of united territorial communities in Ukraine." *Collection of scientific works of the University of SFS of Ukraine: electronic scientific publication*, no.1, 2019, pp. 295-307.
6. *Local self-government: world and Ukrainian experience*, ed. A. Tkachuk, 2nd ed. Kyiv, Zapovit, 1998.
7. Shchur, R.I. *Finances of united territorial communities in the conditions of decentralization in Ukraine*. Ternopil, Osavtsa Yu.V., 2019.
8. *Decentralization: Experiments and Reforms*, ed. Tamasha M. Horvata. OSI / LGI, 2000.
9. Melnik, V.M., and R.I. Shchur. "Features of financial control over the activities of united territorial communities in the conditions of decentralization." *Development of public financial control in the context of economic security of the country: Coll. mater. And the International Forum*. Irpen, University of the SFS of Ukraine, 2019, pp. 114-117.
10. Shchur, R.I., Plets, I.I., and V.V. Matskiv. "Directions for improving the implementation of financial control over the activities of territorial communities." *Financial instruments of sustainable economic development: materials of the III international scientific-practical conference (April 14, 2021)*. Chernivtsi, Chernivtsi National University University, 2021, pp.76-79.

УДК: 330.526.34:35.073.53

doi: 10.15330/apred.2.18.73-85

Малишівський Т.В.¹, Стефінін В.В.²

АДАПТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ «5 КАПІТАЛІВ» ЩОДО АНАЛІЗУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РІВНІ ГРОМАД

¹Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра управління та бізнес-адміністрування,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76010, Україна,
тел.: +380 95 312 6606,
e-mail: taras.malyshivskyi@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0002-9050-2308

²Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра теоретичної і прикладної економіки,